



## FORVENTEDE MILJØREGLER I 6 NORDEUROPEISKE LANDE I 2020

STØTTET AF

# Promilleafgiftsfonden for landbrug

SEGES har indsamlet en række miljøregler inden for landbrug i et regneark, så reglerne i de 6 lande kan sammenlignes. Indspil kommer fra konsulenter og fagfolk i de respektive lande.

Med støtte fra Promilleafgiftsfonden er regnearket, der er udgivet siden 2017, blevet opdateret, så den viser miljøreglerne, som de forventes at blive i 2020 i følgende 6 lande:

- Danmark
- Sverige
- Tyskland
- Holland
- Polen
- England

I Tyskland afventer de nye regler, som forventes at skulle træde i kraft i foråret 2020. Da reglerne ikke er endelig vedtaget, er regnearket ikke opdateret for Tyskland. Overordnet set, så er der ikke mange ændringer ift. 2019.

Her finder du resultatet af årets arbejde, som fremgår af regnearket, som er lavet på både [dansk](#) og [engelsk](#).

## FORBEHOLD OG ANSVARFRASKRIVELSE

Der er en vis usikkerhed i at beskrive og sammenligne miljøreglerne i de 6 lande.

Den anvendte metode er dialog med konsulenter og fagfolk med indblik i de gældende rammebetingelser i de respektive lande.

Hovedparten af de i år anvendte kilder fremgår af afsnittet "kildehenvisninger".

I sammenstillingen kan der være fejl pga. sproglige udfordringer, og den indeholder måske ikke alle detaljer, forhold og specialtilfælde for reglerne i de enkelte lande.

SEGES står naturligvis ved det, der står i regnearket, men fraskriver sig ansvaret for fejl og mangler.

Hvis man finder åbenlyse fejl eller væsentlige oplysninger, der mangler, vil [Susi Lyngholm](#), SEGES meget gerne informeres om det.

[Til top](#)

## DE STØRSTE FORSKELLE MELLEM DANMARK OG DE ØVRIGE LANDE

I Danmark er der på nogle områder 100 procent kontrol, medens der i de øvrige 5 lande fortsat er tale om stikprøvekontrol, men der er en tendens til, at kontrollen skærpes i de øvrige lande.

De områder, hvor Danmark har 100 procent kontrol i forhold til landmandens overholdelse af reglerne er, hvor der er landsdækkende databaser, hvortil alle landmænd skal indberette.

I Danmark udføres der 100 pct. kontrol på følgende områder:

1. Husdyrhold. Disse tal bruges til at beregne næringsstofmængderne i den anvendte husdyrgødning. Tallene fremgår af CHR-registret.
2. Afgrødefordelingen i forhold til de grønne krav og afgrødernes samlede behov for tilførsel af kvælstof fremgår af Fællesskemaet.
3. Gødningsregnskab. Den anvendte mængde kvælstof og fosfor i handelsgødning.
4. Sprøjtejournaler, SJI.

Myndighederne beregner, ud fra de indberettede oplysninger om gødningsanvendelse, bedriftens kvote for kvælstofgødning samt bedriftens fosforarealkrav, og hvorvidt man tilfører mere fosfor og kvælstof, end tilladt. Hvis der er tale om et "overforbrug", kan Landbrugsstyrelsen politianmelde virksomheden samt sanktionere for overtrædelse efter krydsoverensstemmelsesreglerne (KO).

Dette stramme kontrolsystem er for alle landene markeret med **rød tekst** i regnearkene. Det betyder at data skal indberettes til myndighederne, og det er muligt at sanktionere i form af træk i støtten (KO) og/eller bøde.

I andre tilfælde udføres kontrollen som stikprøvekontrol, hvor landmanden skal dokumentere behovet for gødning, samt at bedriften lever op til de nationale regler. Det er i regnearkene markeret med **blå tekst**.

Tiltag der er frivillige eller uden sanktion er markeret med **grøn tekst** i regnearket.

Sort tekst er af informativ karakter.

Ved sammenligning af regnearket for 2020 med regnearket for året før, er der ikke de store ændringer. Danmark er stadig det land med flest kontroller, men både Polen, Tyskland og Holland har fået skærpet reglerne gennem de sidste år, så de er kommet tættere på de danske regler. Reglerne for Tyskland for 2020 er endnu ikke opdateret. Her er der lagt op til, at reglerne bliver skærpet yderligere, hvilket har mødt stor modstand blandt de tyske landmænd. Ligeledes har landmænd i Holland og Polen strejket i løbet af 2019 pga. skærpede regler på landbrugsområdet.

[Til top](#)

## STADIG DEN MEST RESTRIKTIVE PESTICIDANVENDELSE I DANMARK

I Danmark bruges de indberettede data fra sprøjtejournalerne til statistikformål i den årlige bekæmpelsesmiddelstatistik fra Miljøstyrelsen, og til opfølgning af politiske handlingsplaner. Endvidere er det muligt at kræve aktindsigt i hele datasættet, og denne adgang benyttes af flere interessenter.

Danmark har stadig den mest restriktive godkendelsesprocedure for pesticider af de 6 lande. I Danmark må det eksempelvis kun være 1 ud af de 20 år i modelberegningerne, som ligger til grund for en godkendelse, hvor koncentrationen i rodzonevandet må være over tærskelværdien. I andre lande er det i 4 – 10 forsøg ud af de 20. Danmark er også det eneste land, hvor ikke-betydende nedbrydningsprodukter ikke må findes i mængder over tærskelværdien.

Efter en international evaluering af det danske godkendelsessystem er der løsnet en smule op på nogle områder - uden at sænke beskyttelsesniveauet.

## GLYPHOSAT

EU besluttede i november 2017 at forlænge godkendelsen af glyphosat med fem år. I den anledning blev der tilføjet to nye godkendelsesbetingelser:

1. Medlemslandene skal tage særligt hensyn til risikoen for biodiversitet og forekomst af landlevende organismer som leddyr og pattedyr via interaktion mellem forskellige trin i fødekæden
2. Medlemslandene skal tage særligt hensyn til ikke-professionelle brugere

I Danmark er det fra 2018 blevet forbudt at anvende glyphosat før høst af konsumærter, maltbyg, havre til gryn og brødkorn.

## PESTICIDER OG DRIKKEVAND

På grund af den restriktive godkendelsesprocedure i Danmark, ses der næsten ingen overskridelser af kravværdier af godkendte pesticider i det udpumpede drikkevand i Danmark,

selv om det alene er de generelle regler for pesticidanvendelse, der gælder i vandindvindingsområderne.

Kommunalbestyrelserne i nogle danske kommuner arbejder på trods heraf med planer om helt at forbyde pesticidanvendelsen i nogle vandindvindingsområder. Enten ved indgåelse af aftaler med de berørte lodsejere, eller ved direkte pålæg om pesticidfri drift. Det er politisk vedtaget, at der ikke må sprøjtes i BNBO, Borings Nære Beskyttelses Områder. Kommunerne skal inden 2022 indgå frivillige aftaler med lodsejerne om, at BNBO mod fuld erstatning, gøres pesticidfrie.

Landbrug og Fødevarer har den opfattelse, at de gennemførte påbud om sprøjtefri dyrkning i forbindelse med indsatsplanlægning er en mere vidtgående indsats end lovgivningen giver mulighed for. Derfor er sagerne bragt til afgørelse først i Natur og Miljøklagenævnet og nu ved domstolene.

Eksempelvis i Sverige følges en anden strategi. Her kan et pesticid kun anvendes i et vandindvindingsområde, hvis en risikovurdering kan dokumentere, at koncentrationerne ikke vil overskride grænseværdien i det indvundne vand. Risikovurderingen skal ske med værktøjet MACRO-DB, som er udviklet af det Svenske Landbrugsuniversitet.

[Til top](#)

## **UNDEROPTIMALE KVÆLSTOFKVOTER ER NÆSTEN AFSKAFFET I ALLE 6 LANDE**

Danmark har siden 2016 haft optimale kvælstofnormer/kvoter til afgrøderne. Dog betyder de skærpede krav til efterafgrøder – eller alternativer til efterafgrøder, at der er flere bedrifter, der bliver tvunget til at bruge alternativet ”nedsat N-kvote” til opfyldelse af efterafgrødekravet. Det kan medføre, at tilførslen af kvælstofgødning bliver under optimal. Holland er det eneste land, som stadig har underoptimale kvælstofnormer på sand- og løssjorde, hvor kvælstofkvoterne er 20 pct. under optimal pga. højt indhold af nitrat i grundvandet.

## **KOMPENSERENDE MILJØFORANSTALTNINGER I DANMARK**

EU-kommissionen har krævet, at Danmark indfører nogle foranstaltninger, der skal kompensere for, at kvælstofnormerne er blevet hævet til det økonomisk optimale niveau som følge af Fødevarer- og Landbrugspakken. Derfor blev der fra 2017 indført et krav om målrettede efterafgrøder. Det var principielt kun i 2017 og 2018, at der var krav om disse ekstra efterafgrøder. Det har dog været nødvendigt at udvide ordningen, så den også gjaldt i 2019.

## **MÅLRETTET REGULERING I HELE DANMARK FRA OG MED 2019**

I 2019 til 2021 er der indført målrettet regulering, som har til formål at opfylde miljømålene i de kystvandområder, som de enkelte bedrifter afvander til. Indsatsen for 2021 er rykket frem, så

den skal opfyldes i 2020 svarende til et samlet indsatsbehov på i alt 380.000 ha efterafgrøder. I samme periode skal der også ske en reduktion ved en kollektiv indsats bestående i etablering af vådområder, minivådområder og skovrejsning.

## **YDERLIGERE REGULERING I PERIODEN 2021–2027**

I Fødevarer- og Landbrugspakken findes der endvidere en bestemmelse om, at sidste del af indsatsbehovet på 6.200 tons kvælstof til opfyldelse af Vandrammedirektivets bestemmelser skal ske i 3. planperiode fra 2021 – 2027. Opfyldelsen af 3. planperiode kan medføre en stor reduktion af landbrugets produktionsareal og størrelsen af produktionen i Danmark.

## **TYSKLAND REGULERER KVÆLSTOFOVERSKUDET, MEN HAR IKKE EGENTLIGE KVOTER PÅ TILFØRSLEN**

Den egentlige regulering af kvælstoftilførslen i Tyskland sker via kravet om, at næringsstofoverskuddet i gennemsnit af en 3-årig periode fra og med 2018 ikke må overstige 50 kg N. Der er også krav om, at forskellen mellem fosfortilførsel og –bortførsel med afgrøderne som et gennemsnit af 6 år ikke må overstige 4,4 kg P pr ha pr. år.

De opstillede normer for afgrødernes behov for tilførsel af kvælstof, er retningsgivende. De skal bruges ved udarbejdelsen af gødningsplanen for den enkelte bedrift. Det bliver kontrolleret, om tilførslen af næringsstoffer overskrider bortførslen med mere end de 50 kg N og 4,4 kg P pr ha., som beskrevet ovenfor.

## **SVERIGE SATSER FORTSAT PÅ GODT LANDMANDSKAB OG FRIVILLIGE TILTAG**

Sverige er stadig det land, hvor man i væsentlig grad satser på at motivere landmanden til Godt Landmandskab og stort set alene har anbefalede normer for eksempelvis kvælstoftilførsel.

Dog skiller Sverige sig ud ved at have en relativt lav grænse for, hvor meget fosfor, man må tilføre i husdyrgødning. Derimod er der ikke noget maksimum for, hvor meget fosfor man må tilføre i handelsgødning. I god overensstemmelse med, at man hovedsageligt vil motivere til Godt Landmandskab frem for at indføre en meget detaljeret og restriktiv regulering, så har man vurderet, at landmændene kun vil supplere med fosfor fra handelsgødning, hvis der er behov for det.

[Til top](#)

## **VÆSENTLIGE ÆNDRINGER SIDEN SIDSTE ÅR OG BEMÆRKNINGER I ØVRIGT**

## TYSKLAND

Regnearket er ikke opdateret for Tyskland i år. Der er stramninger på vej, som skulle træde i kraft i foråret 2020, men regnearket er ikke opdateret, da lovgivningen ikke er helt på plads.

I artiklen, [Lidt mere om den tyske regulering af gødningsanvendelsen](#), kan du læse om de ændringer, som trådte i kraft 1. januar 2018, og som stadig er gældende.

## HOLLAND

Der er ikke sket de store ændringer med de hollandske regler frem mod 2020.

## POLEN

Her er også sket nogle stramninger i forhold til opfyldelse af Nitratdirektivet. I Polen er der kommet krav til antal hektar efterafgrøder ud fra bedriftens størrelse. Ligeledes er der indsat datoer for, hvornår efterafgrøderne tidligst må pløjes, nemlig den 1. oktober og senest 1. marts. Desuden skal opbevaringskapaciteten for husdyrgødning dokumenteres.

## ENGLAND

I England er der sket stramninger, som følge af implementeringen af '[Farming Rules for Water](#)'. Reglerne er blevet implementeret for at beskytte vandmiljøet. Der er fem nye regler om brug og udbringning af kunst- og husdyrgødning og tre regler omhandlende jordbehandling for at undgå erosion. Ellers er der ikke sket de store ændringer, pga. de uafklarede forhold omkring Brexit og EU.

[Til top](#)

## OVERORDNET KONKLUSION AF DEN GENNEMFØRTE SAMMENLIGNING AF MILJØREGLERNE I DANMARK OG 5 ANDRE NORDEUROPEÆISKE LANDE

I alle 6 lande er der fokus på at holde landbrugets miljøbelastning på et lavt niveau.

Selv om danske landmænd har fået optimale kvælstofkvoter, så viser analysen, at

- danske landmænd fortsat har den mest restriktive miljøregulering med krav om, at der skal være efterafgrøder på en meget stor andel af landbrugsarealet
- den kommende målrettede regulering af kvælstofanvendelsen skal resultere i en yderligere reduktion af kvælstoftabet til overfladevand og grundvand
- den danske godkendelse af plantebeskyttelsesmidler er den mest restriktive i forhold til de andre 5 lande
- den danske kontrol af overholdelse af reglerne, er den eneste, hvor samtlige landmænd

bliver kontrolleret, og handlen med næringsstoffer og anvendelsen af plantebeskyttelsesmidler bliver samlet i centrale databaser. I de andre 5 lande udfører man i stedet stikprøvekontroller på bedrifterne.

Implementeringen af EU's Nitratdirektiv og Vandrammedirektivet har i alle 6 lande medført skærpede regler i det sidste år ikke mindst i Tyskland og Polen.

## KILDEHENVISNINGER

Regnearket er udfyldt i en løbende dialog med kollegaer i de respektive lande og kollegaer på SEGES. Oversættelsen til dansk og den korte tekst er forfatterens ansvar.

Navnene på de 5 udenlandske bidragsydere, som der er kommet med indspil, ses nedenfor:

Miljörådgivare Anette Bramstorp, HIR Skåne AB. Sverige

Dr. Peter Lausen, Landwirtschaftskammer Schleswig-Holstein. Tyskland

Adviseur Akkerbouw Hans Moggré, Delphy. Holland

Specjalista Mateusz Sękowski, Agricultural Advisory Center in Brwinów Branch Office in Radom. Polen

Senior Scientist Crop Nutrition, Soil and Growing Media James Holmes Agriculture and Horticulture Development Board. England.

[Til top](#)

## DANMARK

Miljø- og Fødevareministeriet 2019: [Lov om jordbrugets anvendelse af gødning og om næringsstofreducerende tiltag Nr. 338 af 2. april 2019](#)

Miljø- og Fødevareministeriet 2019: [Bekendtgørelse om jordbrugets anvendelse af gødning i planperioden 2019/2020 Nr. 762 af 29. juli 2019](#)

Miljø- og Fødevareministeriet 2019: [Bekendtgørelse om næringsstofreducerende tiltag og dyrkningsrelaterede tiltag i jordbruget for planperioden 2019/2020 Nr. 759 af 29. juli 2019](#)

Miljø- og Fødevareministeriet 2019: [Bekendtgørelse om miljøregulering af dyrehold og om opbevaring og anvendelse af gødning Nr. 760 af 30. juli 2019 \(Husdyrgødningsbekendtgørelsen\)](#)

Miljø- og Fødevareministeriet 2019: [Vejledning til Husdyrgødningsbekendtgørelsen](#)

Miljø- og Fødevareministeriet 2019: [Vejledning om gødsknings- og harmoniregler. Planperioden 1. august 2019 til 31. juli 2020](#)

Miljø- og Fødevareministeriet 2019: [Bekendtgørelse om direkte støtte til landbrugere efter grundbetalingsordningen m.v. Nr. 344 af 2. april 2019](#)

Miljø- og Fødevareministeriet 2019: [Vejledning om grøn støtte 2019](#).

## TYSKLAND

Pedersen, C. Å. (2018): [Lidt mere om den tyske regulering af gødningsanvendelsen](#).

LandbrugsInfo, SEGES, Aarhus

Blicher-Mathiesen, G. og Pedersen, CÅ (2017): Bedriftsbalancer for kvælstof og fosfor i den fremtidige regulering af gødningsanvendelsen i Tyskland. LandbrugsInfo, SEGES, Aarhus.

[Til top](#)